

Tożsamość i transgresja. *O Kissing Girls on Shabbat* Sara Glass

Identity and transgression: On Kissing Girls on Shabbat by Sara Glass

<https://doi.org/10.14746/h.2025.3.9>

Sara Glass, *Kissing Girls on Shabbat: A Memoir*, Atria books, ss. 304.

Sara Glass, amerykańska psychoterapeutka specjalizująca się w pracy z traumą i PTSD, a także aktywistka na rzecz społeczności LGBTQIA+, w swojej debiutanckiej książce *Kissing Girls on Shabbat* (Całując dziewczyny w szabat) dzieli się przejmującą, głęboko osobistą historią o dorastaniu, poszukiwaniu własnej tożsamości i wolności. Autorka, wychowana w żydowskiej ultraortodoksyjnej społeczności Ger na Brooklynie, dzieli się wspomnieniami z niemal dwóch dekad życia – młodzięcym romansem z czarującą Dassą, dwoma małżeństwami, rozwodami, codziennością samodzielnej matki funkcjonującej na pograniczu świata haredim oraz kryzysami rodzinnymi. Zakończenie historii to zarazem nowy początek – nie tylko dla niej, ale i jej dzieci, uwolnionych od restrykcji narzucanych im przez wspólnotę.

Glass opisuje świat oparty na sztywnych regułach oraz podziałach definiujących granice świata, a także kształtujących sposób postrzegania rzeczywistości. Choć jako nastolatka Sara potajemnie angażuje się w intensywny romans z Dassą, wie, że jej rolą jako chasydzkiej kobiety jest małżeństwo z mężczyzną oraz urodzenie gromadki dzieci. Zgodnie z oczekiwaniami decyduje się na ślub z pierwszym przedstawionym kandydatem – Yossim. Fragmenty książki poświęcone ich małżeństwu to obraz próby wyparcia własnych pragnień i próby ucieczki w religijność. Uczucia do Dassy postrzega jako grzech, za który wciąż ponosi konsekwencje.

Porównaniem, do którego Glass kilkakrotnie powraca w tej części książki, jest motyw ciała jako domu – obecny w literaturze queerowej oraz feministycznej jako symbol przestrzeni oporu wobec społecznych norm dotyczących zachowania czy wyglądu. Odzyskanie kontroli nad ciałem to kluczowy krok na drodze ku własnej

podmiotowości. Glass opisuje, jak zatraciła siebie w małżeństwie z Yossim, gdzie decyzje podejmowali jej mąż i rabini, a jej potrzeby były ignorowane. Pocałunek z nowo poznaną kobietą staje się dla niej momentem powrotu do własnego ciała – potwierdzeniem, że tłumione pragnienia nie mogą zostać wyparte.

Autorka stanowczo sprzeciwia się tendencji do ukrywania trudnych tematów obecnych w jej społeczności. Destruktywną siłę tego procederu może obserwować na przykładzie własnej rodziny zmagającej się ze wstydliwą kwestią chorób psychicznych. Kiedy jej starsza siostra z dnia na dzień znika z domu i kolejne lata spędza w klinikach, nie otrzymuje od bliskich żadnego wyjaśnienia. Zamiast tego obserwuje oddalających się od siebie rodziców i to jak ich nieszczęśliwe małżeństwo wpływa na dzieci. Jako dorosła w obliczu rozpadającego się związku, mimo braku wsparcia ze strony reszty rodziny, podejmuje decyzję o rozwodzie, pragnąc przerwać krąg powielanych błędów.

Glass nie demonizuje judaizmu ani religii samej w sobie, sprzeciwia się mechanizmom obecnym w wielu zamkniętych społecznościach – tworzeniu tematów tabu, zmuszaniu jednostek, aby dostosowały się do potrzeb grupy, utrzymywaniu *statusu quo* poprzez zastraszanie niezgadających się z nim. Jednocześnie dostrzega także wiele zalet płynących z bycia ich częścią, takich jak silne więzy rodzinne czy społeczne. Jednak nie pozostawia wątpliwości, jak trudnym doświadczeniem jest nieprzystawanie do panujących norm, np. z powodu swojej tożsamości seksualnej czy płciowej.

Choć *Kissing Girls on Shabbat* wpisuje się w nurt literatury opisującej porzucanie świata ortodoksyjnych Żydów – jak *Unorthodox*. *Jak porzuciłam świat ortodoksyjnych Żydów* autorstwa Deborah Feldman czy *Kto odejdzie, już nie wróci*. *Jak opuściłem świat chasydów* Shulema Deena – zdecydowanie wyróżnia się na ich tle zarówno podejmowaną tematyką, jak i perspektywą narracyjną. Dwa kluczowe wątki pojawiające się we wspomnieniach Sary Glass: zmagania z chorobą psychiczną oraz poszukiwanie queerowej tożsamości, czynią z niej wyjątkowy głos w obrębie literatury o podobnej tematyce. Wskutek panującego tabu oraz uprzedzeń obecnych w wielu religijnych społecznościach rzadko porusza się kwestię doświadczeń osób nieheteronormatywnych z nich pochodzących – w szczególności lesbijek, które bardzo często podlegają jeszcze większej marginalizacji. Dodatkowym wyróżnikiem narracji jest zawodowa perspektywa autorki – psychoterapeutki, która oferuje pogłębioną analizę postaw i motywacji bohaterów. Pozwala to na wielowymiarowe spojrzenie na świat haredim, wolne od jednoznacznych ocen, a jednocześnie empatyczne i krytyczne.

Tematyka poruszana przez Glass – nieheteronormatywność i emancypacja, sprawia, że jej wspomnienia wpisują się w nurt literatury feministycznej oraz queerowej. Choć motyw odkrywania własnej tożsamości jest obecny w wielu tego typu narracjach, osadzenie historii Sary w ultraortodoksyjnej żydowskiej społeczności czyni tę opowieść wyjątkową na tle podobnych tekstów.

Kissing Girls on Shabbat to przede wszystkim uniwersalna opowieść o poszukiwaniu odwagi, aby żyć w zgodzie ze sobą. Sara Glass stawia wiele istotnych pytań, np.: w jaki sposób wspólnoty religijne mogą otwierać się na większą liczbę ludzkich doświadczeń? Jak osoby żyjące w nienormatywny sposób mogą wchodzić w dialog z takimi społecznościami? Jak członkowie grup wyznaniowych mogą wspierać swoich bliskich mierzących się z podobnymi wyzwaniem? Autorka nie oferuje gotowych odpowiedzi, a jej przemyślenia oraz obserwacje wynikające z perspektywy psychoterapeutki stanowią ciekawą i wartą uwagi refleksję. Wspomnienia Sary Glass to wielowymiarowa historia, która dzięki unikatowemu spojrzeniu autorki wybija się na tle literatury poruszającej podobne tematy, oferując czytelnikom bardzo zniuansowany obraz chasydzkiej społeczności, w której to nie zawsze jednostki, ale opresyjny system powoduje ból oraz cierpienie. To również ważny głos w dyskursie dotyczącym doświadczeń osób queer wychowywanych w grupach silnie religijnych. Umożliwia szerszej publiczności głębsze zrozumienie ich przeżyć i potrzeb, a tym samym budowanie większej empatii oraz świadomości wobec tej marginalizowanej grupy. *Kissing Girls on Shabbat* to opowieść o nadziei i trudnym procesie odzyskiwania siebie – własnej tożsamości, ciała oraz głosu, wbrew pojawiającym się na drodze przeciwnościom. A także refleksja nad tym, czy możliwe jest jednoczesne życie w zgodzie ze sobą bez porzucenia Boga. Wychowana w świecie przepełnionym milczeniem i niedopowiedzeniami, Glass otwarcie mówi dziś o tym, co przez lata musiała ukrywać, odnajduje swój głos, którego tak długo jej odmawiano.

Aleksandra Janczewska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Etnolingwistyki
e-mail: alejan35@amu.edu.pl
<https://orcid.org/0009-0008-5479-245X>

